

zabývá možnostmi revize primárního práva, druhý pak debatou okolo tzv. „euroústavy“ z hlediska české politické scény. Vzhledem k zaměření publikace i na širší čtenářskou obec by možná bývalo vhodné texty uvést v obráceném pořadí, neboť Smekal kvalitním způsobem resumuje změny, které s sebou dokument nesl, zatímco Pospíšil se zabývá stavem, který trvá po neschválení ústavy ve Francii a Nizozemí a přináší možné scénáře, které mohou nastat, až se integrační potenciál Evropské unie pohne ze současného mrtvého bodu, ve kterém se ocitl právě po neúspěchu dvou výše zmíněných referend. Co se týče Smekalova textu, možná by nebylo nezajímavé do něj zakomponovat postoj české společnosti k dané problematice, přestože debata o evropské ústavě ji zanechala relativně nepoznamenanou.

Na předchozí dva příspěvky pak navazuje Běla Plechanovová, která se ve svém textu zabývá možnostmi institucionální reformy z pozice středně velkého členského státu EU, jakým Česká republika je. Plechanovová upozorňuje, že rostoucí snahy velkých států v Unii by měly být vyvažovány koordinovanou pozicí států menších a zájmem ČR by pak mělo být stát se součástí tohoto „vyvažovacího bloku“.

Publikaci zakončují dva příspěvky autorského dua Petr Kaniok – Markéta Pitrová týkající se předsednictví EU a budoucích priorit české republiky. Oba texty spolu opět souvisí, neboť se blíží doba, kdy Česká republika jako teprve druhá země východního rozšíření (po Slovinsku) v první polovině roku 2009 převezme předsednictví EU. Předsednická země má zvýšené možnosti prosazovat v rámci agendy EU své priority, proto je zcela zásadní, aby si Česká republika za dva roky ujasnila zájmy, na které bude za dva roky chtít klást důraz. Debata o prioritách tak bude s blížícím se předsednictvím nabírat na důležitosti.

Celkově lze publikaci „Česká republika v Evropské unii: Evropský integrační proces

a zájmy České republiky“ hodnotit jednoznačně pozitivně. Přispívá k ujasnění pozice ČR v EU v mnoha odlišných ohledech a poskytuje tak v zásadě komplexní pohled na české zájmy v Evropské unii. Zůstává otázkou, zda by si daná materie nezasloužila zpracování na čistě vědecké úrovni, nicméně to v tomto případě nebylo účelem, takže to editorům nelze vyčítat. V tomto ohledu tedy zůstává otevřené pole případnému ambicióznějšímu projektu. Recenzované publikaci se však zaplnění „díry“ v otázce hledání českých zájmů zdařilo.

*Martin Hrabálek, Fakulta sociálních studií,
Masarykova univerzita, Brno*

Lubomír Kopeček:

DEMOKRACIE, DIKTATURY A POLITICKÉ STRANICTVÍ NA SLOVENSKU

Brno, Centrum pro demokracii a kulturu, 2006. 1. vydání. 347 stran.

V době, kdy na Slovensku vrcholilo sestavování vlády po posledních parlamentních volbách, dostala se českému čtenáři do ruky monografie brněnského politologa a odborníka na slovenskou politiku Lubomíra Kopečka nazvaná *Demokracie, diktatury a politické stranictví na Slovensku*. Časová souhra je o to pikantnější, že kabinet, který nakonec vznikl za účasti stran Smer-SD, ĽS-HZDS a SNS, vzbuzoval v mnohých obavy plynoucí z neslavně proslulého vládnutí HZDS, ZRS a SNS v letech 1994–1998. Díky této vládě se Slovensku dostalo od Fareeda Zakarii označení neliberální demokracie.

Cílem tohoto textu ale není hodnotit výsledek slovenských voleb či spekulovat o oprávněnosti či neoprávněnosti výše zmíněných

obav, proto se vraťme k publikaci Lubomíra Kopečka. Na úvod je nutno konstatovat, že se jedná svým časovým rozsahem o ojedinělé dílo v tuzemské politologické literatuře, první svého druhu. Nevěnuje se jen vývoji po roce 1989, resp. 1993, ale vrací čtenáře až do poloviny 19. století, kde hledá slovenské politické tradice a kořeny a příčiny pozdějšího vývoje. Dosavadní literatura věnující se politickému systému Slovenska se věnuje buďto pouze vybraným etapám vývoje slovenské politiky nebo se jedná o části publikací věnujících se šířeji politickým systémům¹ či jejich jednotlivým aspektům² v rámci středo- a východoevropského prostoru.

Z obsahového hlediska lze práci rozdělit na dvě části – historii a současnost (chápe-li současnost jako vývoj od roku 1993). V historické se autor věnuje jednotlivým vývojovým etapám slovenské politiky a společnosti, často zasazeným do teoretických konceptů. Teoretické koncepty využívá autor i při analýze současného politického systému. Pracuje zejména s teorií konfliktních linií, které se obsáhle věnoval již ve společné publikaci s Vítém Hlouškem *Konfliktní demokracie*,³ a dále s různými teoriemi stranických a volebních systémů, totalitarismu a nedemokratických režimů.

Z obsahové stránky je nesporným pozitivem této publikace skutečnost, že se velmi otevřeně, detailně a na základě věrohodných dat, údajů a racionálních argumentů věnuje i několika citlivým a téměř tabuizovaným tématům moderních slovenských politických dějin. Zmínil bych se o dvou příkladech. Tím prvním je období existence Slovenské republiky v letech 1939–1945, kterému je sice ve slovenské historické literatuře věnována dostatečná pozornost, téma jako takové však patří ve slovenské společnosti k těm velmi citlivým.

Druhým citlivým tématem, o němž se ale na rozdíl od válečného státu mluví daleko méně nebo vůbec, je slovenská politika a společnost v době normalizace (kapitola 5.2. Specifika komunistického režimu a společnosti

na Slovensku v éře normalizace). Někdy se tvrdí, že Slovensko je jedinou zemí, kam komunismus přišel ze Západu. Tato teze má své racionální jádro. Pokud se ale na problematiku vztahu ke komunistickému režimu díváme skutečně objektivně, pak musíme konstatovat, že pozdější vývoj byl vnímán slovenskou společností pozitivněji, než tomu bylo v české části tehdejšího státu. Platilo to zejména právě pro období tzv. normalizace a Kopeček předkládá jasné a doložitelné argumenty, proč tomu tak bylo.

Zajímavou analýzu poskytuje kapitola o vývoji po roce 1989 (kapitola 6. Slovensko mezi lety 1989–1992), kdy se rozdíl mezi českou a slovenskou politikou mohly projevit naplno. Autor vystihuje základní rozdíly ve vývoji politiky a společnosti v české a slovenské části kdysi společného státu, rozdíly v politické kultuře a politickém myšlení. Může tak dodatečně vysvětlit určité kroky českých a slovenských politiků učiněných zejména v letech 1990–1992 v diskusích o budoucnosti společného státu. Hodnocení rozpadu Československa totiž často podléhalo spíše emocím, tato publikace může do určité míry napomoci k jejich vysvětlení.

Druhou polovinu monografie tvoří analýza vývoje a fungování slovenské politiky v rámci nezávislého státu. Autor při analýze politického vývoje a politického systému hojně využívá svoje předchozí výzkumy. Období samostatného Slovenska přitom dělí na éru mečiarismu a postmečiarismu, čímž podtrhuje jeden z klíčových aspektů fungování politického systému po většinu období samostatného Slovenska: vymezení se vůči dominantnímu hráči na politické scéně Vladimíru Mečiarovi, jeho straně (LS-)HZDS a jeho politice. Toto vymezení však již v současné době na aktuálnosti ztrácí. I v rámci analýzy tohoto období pracuje s teoretickými koncepty, jejichž využití a aplikování na případ Slovenska je zcela na místě, včetně zařazení stranického systému jako polarizovaného pluralismu (Sartori), byť to autor uvádí s otazníkem.

Monografie je doplněna odkazy na socio-
logické výzkumy a šetření, předkládaná tvr-
zení jsou doložena odkazy na zdroje a autor
často využívá citací. Obsáhlý seznam použité
literatury uvedený v závěru knihy dokládá
preciznost, s jakou autor při práci postupo-
val. Kniha jistě poslouží nejen studentům
politologie, mezinárodních vztahů a moder-
ních dějin, může být přínosem – jak jsem již
naznačil výše – i zájemcům o problematiku
česko-slovenských vztahů a těm, kteří hle-
dají vysvětlení událostí z let 1989–1992.

*Petr Just, Fakulta sociálních věd,
Univerzita Karlova, Praha*

1. Cabada, Ladislav – Dvořáková, Vladimíra a kol. Komparace politických systémů III. Praha: Oeconomica, 2005. Kubát, Michal (ed). Politické a ústavní systémy střední a východní Evropy. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.
2. Fiala, Petr – Herbut, Ryszard. Středoevropské systémy politických stran. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2003. Fiala, Petr – Holzer, Jan – Strmiska, Maxmilián a kol. Politické strany ve střední a východní Evropě. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2002.
3. Hloušek, Vít – Kopeček, Lubomír. Konfliktní demokracie: moderní masová politika ve střední Evropě. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2004.

Michal Kubát:

**VÝVOJ A PROMĚNY STÁTNÍHO
ZŘÍZENÍ POLSKA VE 20. STOLETÍ.
INSTITUCIONÁLNĚ POLITICKÁ
STUDIE**

Dokořán, Praha, 237 s.

Stylový wrocławský *maluch* – reklama na módní místní bar – na obálce nejnovější monografie Michala Kubáta dává tušit, že i ten-

tokrát se pražský politolog rozhodl věnovat v monografickém zpracování jednomu ze svých nejsilnějších témat – Polsku a polské politice. Po knize věnující se problematice polských voleb, monografii detailně popisující současnou polskou politiku v celé její komplexní šíři se nyní vydal Kubát cestou popisu a analýzy institucionálního vývoje politických systémů a režimů na území Polska. V typograficky velmi solidně vyvedené knize se Kubát věnuje v perspektivě dia-
chronní komparace složitému vývoji polské-
ho politického systému, respektive, v někte-
rých historicky zvláště exponovaných obdo-
bách, paralelně existujících polských poli-
tických systémů. Předem budiž řečeno, že
Kubátova tematická i metodologická kázeň
činí z publikace jasně uchopitelné a sevřené
dílo, které ovšem vybízí k dalšímu bádání
např. v oblastech vzájemného ovlivňování
polské politiky, společnosti a kultury či třeba
jednotlivých polských *politics*.

Na publikaci je patrná obrovská Kubátova
erudice ohledně polské politiky a jejich pro-
měn. Je třeba rovněž ocenit interdisciplinární
přístup kombinující klasické komparativní
politologie s ústavním právem a zejména
metodicko-interpretacími postupy historické
vědy. Zejména historický přesah textu
(Kubát se stručně avšak výstižně věnuje
i proměnám středověkého polského státu)
představuje další důkaz vzájemné užitečnos-
ti politologie a historie. Postupům oné druhé
vědecké disciplíny ostatně odpovídá velmi
solidní Kubátova práce s prameny i sekun-
dární literaturou. Jednotlivé kapitoly mají
logickou a navíc kompatibilní strukturu, což
usnadňuje čtenářům komparaci.

K publikaci nelze mít výtky zásadního
charakteru, takže se tento text omezí pouze na
komentáře některých fenoménů v knize trak-
tovaných. Čtenář může poněkud postrádat
zhodnocení důsledků dělení Polska a exis-
tenci tří poměrně rozdílných kulturně-politic-
kých milieu v etapě druhé polské republiky.
Byť ani v jednom ze záborů nedošlo před